

UTOPIA

Av Kersti Björkman och ensemblen

Lärohandledning

av Elin Callmer, dramapedagog Dalateatern 2018

DALATEATERN

”Många säger att vi lever i en orolig tid. Andra menar att allt går mot det bättre. Ja, vilken är berättelsen om vår tid och hur vill vi att berättelsen ska fortsätta? Tillsammans med vår unga publik vill vi utforska samtiden och framtiden och vår inverkan på den. Hur ska jorden överleva och är demokratin självklar? Vad har jag ansvar för? Om det finns människor om hundra år – hur kommer de att se på vår tid?!”

Kersti Björkman, dramatiker

Urpremiär 21 februari 2018 på Maximteatern i Borlänge

Dramatiker: Kersti Björkman

Regi: Patrik Pettersson

Scenografi och kostym: Lina Serning

Dramapedagog: Elin Callmer

Skådespelare: Samuel Astor, Anna Granquist, Bobby Kikumu, Caroline Rendahl, Mattias Åhlén

Att prata om teater

Här finns förslag på övningar och frågeställningar som kan användas i klassrummet för att reflektera kring föreställningens innehåll och tematik.

Det finns inte något rätt eller fel när det handlar om teater. Du och dina elever har säkert uppfattat föreställningen på olika sätt. Undvik att hamna i att recensera, uppmuntra istället till nyanserad reflektion kring innehåll och tematik. Välj de övningar eller frågor som känns intressanta och som du tycker passar din grupp.

Innehåll

1. Uppvärmning, samarbetsövningar
2. Vad händer på teatern? Samtal
3. Skrivövningar
4. Värderingsövning kring tematiken
5. Affischen, samtal och bildövning
6. Fågel Fenix

Frågor om handledningen? elin.callmer@dalateatern.se

Kika gärna in på vår hemsida www.dalateatern.se/barn-unga/verktygslada-for-pedagoger

Övningar

1. Uppvärmning, samarbetsövningar

Välj gärna någon av följande två lekar för att få gruppen att "komma i gång".

Tillsammans-statyer "alla blir..."

Gruppövning som bygger på samarbete, kreativitet och associationer.

Rum

Golvutrymme. Fungerar bra i klassrum om ni skjuter undan bord och stolar.

Dela klassen i två halvgrupper, ca 10-15 personer per grupp. Förklara att de tillsammans, i respektive grupp, ska gestalta olika saker, föremål, situationer, begrepp. De ska använda sina kroppar och bilda så kallade "statyer". Till exempel om du säger "alla blir en cirkel" så ska respektive halvgrupp tillsammans bilda en cirkel, kanske genom att ställa sig i en ring och hålla varandra i händerna.

Statyerna ska stå helt stilla och vara ljudlösa. Det är bra om det finns en tidsbegränsning så att grupperna bejakar sina första associationer och hjälper varandra att snabbt ställa sig i statyer. Räkna gärna ner från tio till noll med instruktion om att de på noll ska de stå helt stilla.

Förslag på ord att använda "Alla blir..."

En cirkel

Bokstaven U

En galge

En kaktus

En noshörning

Ett par glasögon

En motorcykel

Ett flygplan

Bokstaven T

Bokstaven O

Bokstaven P

Bokstaven I

Bokstaven A

En president

En kö

En fågel Fenix

Ett "happy meal"

Fred

Krig

En robot

En krokodil

En sol

En dystopi (den värsta av världar)

En utopi (den bästa av världar)

-> Utveckla övningen: Statyer ur föreställningen

Om det passar kan du dela gruppen i mindre grupper om ca 3 – 5 personer. Respektive grupp får i uppgift att med sina kroppar visa en stillbild ur föreställningen, en staty som visar något de minns från Utopia. Statyn står helt still och är ljudlös. Låt de andra grupperna titta på statyn och resonera kring vad de tror att statyn visar.

Låt sen gruppen som visat statyn själva berätta hur de tänkte.

Hela havet stormar tillsammans

En lekfull samarbetsövning.

Rum

Musikanläggning. Stolar, lika många som antal personer. Fungerar bra i ett klassrum om man skjuter undan bord.

Precis som i "vanliga" hela havet stormar så bygger övningen på att det finns stolar uppställda på två rader med stolsryggarna mot varandra. Det ska finnas en stol färre än antalet deltagare. Musik sätts på och deltagarna ska "dansa", eller röra sig till musiken. När musiken stoppas ska alla försöka sätta sig på varsin stol. Eftersom det finns en stol för lite så måste några hjälpas åt och dela på samma stol, så att få plats på stolarna. Ingen åker ut!

Innan musiken sätts på igen plockas ytterligare en stol bort så att det finns två stolar för lite. Proceduren upprepas, musiken sätts på, gruppen dansar och rör sig runt stolarna. Musiken stoppar och alla ska försöka få plats på stolarna.

Plocka successivt bort en stol i taget. Hur få stolar klarar sig hela klassen på? Hur kan de hitta kreativa lösningar som gör att så många som möjligt får plats på så få stolar som möjligt?

- > Reflektera efteråt

Prata gärna efter övningen om vad den symboliserar. Hur samarbetade gruppen? Vilka utmaningar fanns? Vad krävs för att ett samarbete ska bli bra?

2. Vad hände på teatern? Samtal

Utopia är en ovanlig föreställning, publiken rör sig runt i lokalerna på Maximteatern och möter olika situationer och personer. Det kan vara bra att börja med att prata om vad ni sett och upplevt. Här är två förslag på hur ni kan inleda ett sådant samtal.

Minnesrunda "jag minns..."

Rum Klassrum, stolar i ring.

Låt gärna eleverna sitta i en ring på stolar, använd gärna en boll eller liknande som den som pratar får hålla i handen. Alla får i tur och ordning säga något de minns ur föreställningen. Det kan vara hur det såg ut i de olika rummen på teatern, karaktärer, repliker, kostym, ljus, ljud mm. Utmana gärna eleverna genom att säga att de inte får säga samma sak som någon annan sagt för att få variation i reflektionen.

Kronologi

Rum

Klassrum, stolar i ring.

Gå igenom förloppet tillsammans med gruppen. Hjälps åt att påminna varandra om vad som hände när och hur.

Tips på frågor

- Utanför teatern: Vem fick ni träffa? Vad hände?
- I entrén: Hur såg det ut när ni kom in genom bakdörren? Vad visades på Tv-skärmen?
- Att följa ringen på snöret i gången: Vad såg ni för saker i gången? Hur kändes det att gå i gången?
- På "balkongen": Vad hände nere på scenen? Vad tänkte du när du såg det?
- I "foajén": Vad handlade sagan om? Vilka personer minns ni ur sagan? Hur slutade sagan? Och, varför blev skådespelarna arga på varandra?
- Sista rummet: Hur kändes det att komma in i rummet på övervåningen. Vad var det för slags rum? Hur kändes det att skriva lapparna? Hur kändes det att gå i labyrinten? Att ligga ner och lyssna?
- Vad fick ni med er i handen på vägen ut? Varför?
- Hur pratade ni om teaterbesöket innan, blev det som ni tänkt er?

3. Skrivövningar

Nu och då

Rum Klassrum. Papper och pennor.

I början av föreställningen nämner karaktären Mattias att Maximteatern är mer än hundra år gammal. Prata med din klass om hur de tror det var för hundra år sen. Kanske kan ni tillsammans söka information om hur det var då, i Dalarna, Sverige, världen. Hur hade du levt om du levde för hundra år sen? Hur kommer det vara om ytterligare hundra år?

I sista rummet på Maxim får eleverna fundera kring året 2048. En kortare skrivövning ni kan göra är att dela upp klassen i grupper om ca 5-7 personer. Låt de först samtala och sedan skriva ner listor på följande:

- Saker (föremål och/eller företeelser) som fanns för trettio år sedan men som inte finns nu.
- Saker som finns nu men som inte fanns för trettio år sen.
- Saker som inte finns nu men som kommer finnas om trettio år.

Presentera listorna för varandra och prata om vad som skiljer listorna åt och varför.

Skriv din utopi

Rum Klassrum. Papper och pennor.

I föreställningen nämns begreppet "*den bästa av världar*". Börja gärna med att prata om begreppet, vad betyder det? Vad betyder ordet "*utopi*"? Vad är motsatsen till en utopi? Hur kan en utopi uppnås? Är det möjligt?

Låt deltagarna prata i mindre grupper och försöka formulera en egen utopi.

Hur skulle de vilja ha det i de bästa av världar?

Gör gärna en fördjupad skrivövning utifrån lapparna som ni skrev i sista rummet på Maximteatern. Utgå från vad ni skrev på lapparna och låt eleverna utveckla sina tankar. Antingen utifrån rubriken "min utopi" eller "så här hoppas jag det blir i framtiden".

4. Värderingsövning kring tematiken

Fruktsallad (uppvärmning)

Övningen "fruktsallad" passar bra att göra som en uppvärmning inför värderingsövningen.

Rum Stolar i ring, golvyta. Fungerar bra i ett klassrum om man skjuter undan bord.

Instruktion

Deltagarna sitter på varsin stol i en ring, du som ledare står i mitten av ringen. Be deltagarna om tre olika fruktsorter (till exempel äpple, päron, apelsin). Dela in deltagarna så att alla "blir" en av dessa frukter. Börja med att ropa ut en av fruktkategorierna, till exempel "alla äpplen byter plats". Alla de som är äpplen ska då byta plats och du som är i mitten ska försöka ta en ledig stol. Den som inte hinner få en stol hamnar i mitten och blir ny utropare. Du kan också ropa "fruktsallad" och då ska alla byta plats. Avbryt när ni lekt en liten stund, när eleverna känns uppvärmda.

Heta stolen

Syftet är att låta eleverna ta ställning till olika påståenden och reflektera tillsammans kring dessa.

Rum Stolar i ring, golvyta.

Instruktion

Deltagarna sitter på stolar i en ring och det finns en extra, tom, stol i ringen. Du som ledare står i mitten och läser upp ett påstående i taget. Om deltagarna håller med om påståendet så byter de plats/stol, om de inte håller med sitter de kvar på sin stol. Uppmuntra deltagarna att försöka tänka på vad de själva tycker, inte titta hur de andra i rummet gör. Deltagarna ska ta ställning utifrån sin första impuls, men självklart är det helt okej att ändra sig under övningens gång.

När deltagarna bestämt sig, bytt plats eller sitter kvar, är det bra om du som ledare frågar några av deltagarna om hur de tänkte, varför bytte de plats eller varför satt de kvar? Utmana genom att fråga om exempel och förtydliganden. Ställ gärna problematiserande följdfrågor, till exempel: Varför? Hur? Är det alltid så? Frågorna om, och samtalet som tar vid efter påståendena är ofta det intressanta! Du som ledare bör hålla dig neutral och inte ta ställning till påståendena utan fungera som en "utomstående" moderator.

Börja gärna med några uppvärmningspåståenden, till exempel

- Det är gott med pizza
- Dalarna är en bra plats att bo på

Påståenden – välj de du tycker passar din grupp. Ställ följdfrågor, "varför?" och "hur?".

- En person kan förändra världen
- Alla människor föds goda
- Demokrati är det bästa sättet att styra ett land på
- Det finns åsikter som inte borde tolereras
- Det är lätt att veta vad som är sant
- Alla människor är lika mycket värda
- Det är bra att det finns gränser mellan länder
- Barn borde ha mer makt
- Det går att påverka klimatet
- Krig är alltid fel
- Det är bra att tekniken utvecklas
- Många är oroliga för framtiden
- Det är viktigt att få klaga

- Det är ens skyldighet att ingripa om man ser att någon råkar illa ut
- Politikerna har mest ansvar för klimatet
- Människor är bra på att samarbeta
- Det går att förändra världen

5. Affischen, samtal och bildövning

Varje klass får med sig en affisch till klassrummet efter föreställningen. Använd gärna affischen som igångsättare/diskussionsunderlag i klassrummet.

Samtal om affischen

Rum Klassrum

Häng upp affischen på whiteboarden eller håll upp den så alla ser. Börja gärna med att fråga vilka bilder på affischen som gruppen känner igen?

Förslag på teman

Förebilder (till exempel Malala)

Vad är Malala känd för?

Är Malala en förebild?

Är det viktigt att ha förebilder? Vilka förebilder har ni?

Kan en person påverka världen?

Vilka personer har historiskt sätt påverkat världen?

Vilka personer påverkar världen i dag?

Makt

Vilka bilder på affischen handlar om makt?

Vilka har makt/bestämmer i dag?

Vem/vilka har makt över skolan, i Dalarna, Sverige och världen?

Vilken makt har du?

Borde barn ha mer att säga till om i samhället?

Framtidens teknik

Elbilar, robotar, Artificiell intelligens. Hur ser det ut i världen år 2018?

Hur tror du tekniken kan hjälpa oss och vilka risker finns med teknikutvecklingen?

Jordklotet, klimatet

På vilket sätt handlade föreställningen om klimatet?

Vad sa skådespelarna om klimatet?

Vilka/vem har ansvar för klimatet?

Hur kommer det bli i framtiden när det gäller klimatet?

Rättigheter

Vilka rättigheter har vi som bor i Sverige?

Finns det någon skillnad mot resten av världen?

Har alla barn rätt att gå i skolan?

Hur ser det ut lokalt och globalt när det gäller HBTQI-rättigheter?

Hur ser det ut lokalt och globalt när det gäller yttrandefrihet?

Gör en egen affisch

Material Papper, pennor

Dela in klassen i mindre grupper och låt de göra en egen, alternativ affisch till föreställningen Utopia. Vad minns de från föreställningen som skulle kunna finnas på en affisch? Måla eller gör collage.

6. Fågel Fenix

Fågel Fenix återkommer som begrepp i föreställningen och en fågel finns också på biljetten. Fågel Fenix är en mytisk figur som sägs symbolisera pånyttfödelse, förändring, förnyelse. Prata med klassen, vad minns de om Fågel Fenix? Varför var Fågel Fenix lösenordet tror ni? Om ni inte hann färglägga era fåglar innan föreställningen kanske det passar att färglägga fågel Fenixar i efterhand. Använd gärna den här som kopieringsunderlag och dela ut varsin till eleverna.

Illustration: Lina Serning